

05

A

1067

DISPUTATIO JURIDICA
DE
JURE GENTIUM
JUSTINIANEO

Ad l. i. §. penult. & ult. & IV. LL. seqq.
ff. d. J. & J.

Quam
Concedente MAGNIFICO JCTORUM, qui hic est,
ORDINE
SUB PRÆSIDIO
DN. JOHANNIS CAROLI
NÆVII,

J. U. D. ac Curia Electoralis Protonotarii,
*Præceptoris sui atq; studiorum promotoris observanti
cultu colendi,*

Publico literatorum Ex amini ad Diem XI, Octobris

In Auditorio Jctorum

summittet

JOHANN CHRISTOPH Gleichmann /
Dresd.

WITTEBERGÆ,

Typis MATTHEUS HENCKELII, Acad. Typogr.

ANNO M. DC. LXXVI.

20.

DISCIPULUS JURIDICA
DE
JURE GERMANICO
JUSTINIANO
Abt. 2. Jurist. & V.L.L. Sedd.

7601 A 50

JOHANN CHRISTOPH GRONOV

• D. 5

I. N. J.

§. I.

Eum in productione rerum
successivum quasi ad perfectionem pro-
gressum fecisse divina nos docent Ora-
cula: nam macrocosmo conditō vege-
tabiles & sensitivas creaturas prodire
jusfit subsistens demum in hominis for-
matione, qui fuit quasi summa atq; finis
totius operis: Summa; quia omnium in
eo creaturarum perfectio & pulchritudo concurrebat; finis
verò, cum propter eum quælibet res creatæ productæ essent,
non quidem ut in hōc, ceu ultimō fine, totius creationis vis
terminaretur; sed ut homo tandem Creatorem omnium, lau-
dibus pro eis eveheret, prædicaret & debitè veneraretur, cu-
jus causam inter alia sat uberem & abundantem rerum crea-
tarum usus & inexhaustæ earum utilitates suppeditabant.

§. 2. Verùm ad hunc finem assequendum non sufficere
videbatur, ut homo rationis & orationis mysterio & ministe-
rio solùm instructus esset, sed præterea in eo desiderabatur in-
sira quædam sapientia & sanctitas, quo sic cultum suum Crea-
toris voluntati conformare sciret & valeret. (Siquidem quis
imperata alicujus facere non potest, nisi speculativam eorum
cognitionem prius habuerit.) Quapropter divina provi-
dentia hominem Sapientiæ, Justitiæ & sanctitatis divinæ par-
ticipatione dotare dignata est, ex quo Imperium & volunta-
tem Creatoris sui homo extemplò animadvertere, volunta-
teq; liberrima beneplacita ejus exequi potuit.

§. 3. Atq; ex hoc resultavit lex illa Dei æterna & immu-
tabilis, hominiqve naturalis facta, quæ dicitur à Deo in cor-
da

da nostra scripta , ut dirigat & obliget actiones nostras morales ad rectè vivendum & congruentem ei cultum exhibendum.

§. 4. Utut autem illud lumen intellectus nostri nimirum quantum in nobis per lapsum obscuratum sit, ut beneficio ejus neque amplius Deum rectè cognoscere, neque Eundem ritè colere valeamus; adhuc etiam reliquas naturæ vires infinite propemodum debilitatas experiamur, propterea tamen legis ejus existentia non prorsus in nobis deneganda est, nec eò dilabendum cum Philosopho *lib. 3. d. Anima. c. 4* ut dicamus intellectum hominis ad instar tabulæ nudæ atque rasæ esse, in qua nihil scriptum reperitur, inibi tamen quævis inscribi possint. Nec nobis persuaderi patiamur à Carneade jura sibi homines utilitatem secuti sanxisse varia pro moribus, Justitiam autem & Jus naturæ nullum esse. *vid Grot. d. J. B. & P. proleg. §. 5. Ibiq. Oslander. obs. 1. p. 37* Neque etiam cum quibusdam Moralistis credeudum, homines notitiam de Deo deque honesto ac turpi saltem ex creaturarum speculo, sensuum exercitio & rationis discursu per actum intellectus elicitem hausisse, naturalem autem horum scientiam nullam esse. Nam cum adhuc ita comparati simus, ut pro arbitrio ad bonum vel malum nos quæeamus convertere, illud autem Deus diligat, & hoc abominetur, necesse est, ut adhuc aliqualem scientiam normamve directivam actionum nostrarum insitam habeamus, qua virtutem, quæ Deo placet, sub specie boni naturam cognoscere & amplecti, ac vitium, quod Ei displicet, sub specie mali discernere & averfari valeamus: cum aliàs coram Deo excusabiles esse & ignorantia prætextu impunitatem turpium factorum nobis facile polliceri possemus, quod tamen non modò expressè negat Apostolus *Rom. 2. v. 15.* sed & insuper in corde hominis sedem quasi Judicialem positam esse dicit, ubi ob bona vel mala perpetrata conscientia nos aut patrocinate defensione excuset, aut justam redargutione accuset, quò ipsò principia practica & legem Naturæ liquidam in nobis facit, quam hinc non immeritò quidam gubernatricem & judicem morum honestæque disciplinæ nominare amant.

§. 5. An-

§. 5. Antequàm verò de hoc jure Naturæ principaliter ita dictò, quod hominum proprium est, plura differamus, è re erit, ut prius de jure Naturæ analogicò, quod commune omnibus animalibus dicitur, quædam interferamus. Tale autem dari extra dubitationis aleam ponimus. Nam sicut Deus ab æterno ideam quandam rerum creandarum earundemque gubernandarum in mente suâ æternâ habuit, ita & postea cuique rei creatæ characterem ejus conceptus, ceu regulam sui directivam ad finem propositum impresit, quæ Regula partim hominum & animalium communis est, & in facultate sensitiva radicata principaliter actus ad corporis nec non speciei conservationem incitat, & dirigit; partim hominum propria est, & in eorum ratione fundata homines ad moraliter justa agendum instituit.

§. 6. Illius meminit Imperator Justinianus in *l. 1. §. 3. ff. d. 7. §. 7. §. 1. J. d. 7. N. G. & Civ.* definiendò, quod sit *jus*, quod *Natura omnia animalia docuit*, hoc est, quod natura naturans, Deus, omnium animalium appetitui sensitivo ad sui & speciei conservationem impresit, illudve jus non humani generis proprium, sed commune est omnium animalium, quæ in cœlo, quæ in terrâ, quæ in mari nascuntur.

§. 7. Cujus exempla proponit Imperator Justinianus *d. l. 1. §. 3. ff. d. J. §. 7. §. 1. J. d. 7. N. G. & C.* Quid enim est conjunctio Maris & fœminæ, nisi actus naturæ, per appetitum sensitivum ad speciei conservationem elicitus, homini non minùs atque bestię ingentis, hâc tamen differentiâ intercedente, quod homo imperus & inclinationes eas ad dictam conjunctionem aliosvè actus naturales moderari possit, bestia verò impulsus appetitus sui sensitivi citra gubernationem aliquam sequatur. Sic liberorum procreatio, educatio, defensio idem fundamentum agnoscunt.

§. 8. Neque moramur objectionem, si quis dicat, moderamen rationis homini esse naturale, nec ejus actiones à nudâ directione facultatis sensitivæ dependentes & brutorum actibus respondentes ab aliis discerni posse. Evenit enim quandoque, ut in homine rationis exercitium vel ob imbecil-

lam ætatem ceu in infantibus, lateat adhuc, vel ob morbum vel alium affectum, velut in furiosis, ebriis & similibus impediatur. Igitur his casibus actus magis diriguntur per facultatem sensitivam, quia ratio à diversis affectibus quodammodo captivâ tenetur, aut ob organorum imbecillitatem vires suas exserere nondum valet. Non enim tales personæ tunc intelligunt quid agant, nec verè velle possunt, quod expediunt, & propterea actiones ab iis prodeuntes propriè neq; justæ neque injustæ appellari merentur, quoniam hæc qualitas ab intellectus integritate & voluntatis libertate dependet.

§. 9. Undè fit, ut si tales personæ damnum intulerint, pœnâ ordinariâ non plectantur, sed æquè ferè, ut cætera animali, modò aliò coerceantur, id quod liquidò testatur Ulpianus in *l. 5. §. 2 ff. ad. L. Aquil.* qui furiosum & infantem non magis si damnum dederit, legis Aquiliæ actione teneri scribit, atque si quadrupes damnum intulerit, aut pauperiem fecerit: nec non Modestinus in *l. 12 ff. ad. L. Corn. d. Sic*: dicit infantem vel furiosum, si hominem occiderit, Lege Corneliâ non teneri. Item Arrius Menander *J. Ctus, l. 6. §. 7. fin. ff. de Remilit*: docet, quòd per vinum lapsis capitalis pœna remittenda sit: Et Martianus quoque *l. 11. §. 2. ff. d. pœnis* distingvit inter delictum ex proposito, aut casu, aut Impetu, velut per ebrietatem commissum, quod ultimum lenius puniri svadet. Impetuosa enim actionis principium Jus Naturæ commune & facultas sensitiva, non recta ratio est, quâ noscatur, quid rerum agatur.

§. 10. Quod autem furiosi & infantes virgis quandoque coerceantur, aut summè ebrii pœnâ extraordinariâ plectantur, id non fit quòd isti justè deliquerint, hoc est injustum formaliter fecerint, sed ut recordatione doloris in phantasiâ eorum impressi in posterum ab iis detrimentosis factis abstineant, neve alii malefactorum patrociniûm ex impunitate petere audeant, non minùs ferè, ac equum deviantem aut canem mordentem virgâ aut fuste corrigere solemus, quod tamen propriè pœna ob legis transgressionem imposita dici nequit.

In

In infantibus verò gradus & diversas qualitates agnos-
cimus, cum rationis moderamen maturius in quibus-
dam subjectis se prodere soleat. Ebrius demum ex-
traordinariè punitur, quia culpâ non vacat qui justò libera-
lius potandò ebrietatem sibi conscivit, ubi tamen singulæ cir-
cumstantiæ accuratiùs perpendendæ erunt.

§. 11. Verùm enim verò, quòd supra quorundam & in-
fantum imprimis actiones diximus propriè neque justas neque
injustas esse, id expresse restrictum volumus, quatenus actio
eorum προαιρετική non φυσική consideratur, hòc enim modò
à corrupta naturâ inclinationes & actiones utique vitiosæ
prodire possunt, cujus indicia sunt ira, impatientia, relucta-
tio in bonò, fastidium & similes pravi motus, quibus infan-
tes etiam ante annos discretionis obnoxii sunt. Hòc verò
respectu, quòd actiones ex sincero proposito aut dolò malò
æstimantur, parvuli justè vel injustè verè agere non possunt,
quia normam directivam aut aliam indicativam justì & inju-
sti, ob defectum rationis maturioris percipere nequeunt, sed
simpliciter naturales impetùs & inclinationes suas sequuntur.

§. 12. Licet verò evictum sit, esse aliquod Jus in faculta-
te sensitivâ radicum, quòd homines cum brutis commune
habeant, rectè tamen id supra analogicum tantùm jus vocavi-
mus, nam in homine illud rectæ rationi, seu potius rectitudini
rationis tanquàm veræ normæ & juri substernitur, adeoque hu-
jus objectum est, & nequaquam peculiarem normam consti-
tuit. Ut in terminis Magnif. D. Ziegler differit *ad Grot. lib. 1.
cap. 2 princ.* Animalia verò cætera dum per illud diriguntur,
neque verè de fine & mediis actionum suarum ratiocinari va-
lent, neque ita domini sunt earum actionum, ut objectò præsen-
te & positò omnibus ad agendum requisitis illas suspendere
possint, sed ipsa naturæ suæ non oportet non obtemperare, vel
fugiendò objectum vim inferre solitum, vel prosequendo id,
quòd appetitui sensitivo eorum convenit. *vid. Franzk. ad ff. d. 7.
& 7. n. 104. seqq. Dn. Conring. Dissert. d. Jure, th. 13. seqq.*

§. 13. Alterius verò propriè sic dicti Juris Naturæ homo
solus compos dici meretur, quia hic impulsus & impetus na-
turales

turales regulamq; menti impressam non modò per rationem animadvertere, sed & libere eos ad regulam dictam vel accommodare vel deflectere potest. quæ tria, intellectus scil. juris, iudicium & libera ei obsequendi vel resistendi facultas qualificant subiectum, ut veri juris capax sit?

§. 14. Descriptum hoc reperimus à Justiniano *l. 1. §. 4. ff. d. 7. §. 7.* quòd sit Jus quod naturalis ratio inter omnes homines constituit, & apud omnes Gentes peræquè custoditur, Proindeque Jus Gentium appellatur, quasi quo Jure omnes Gentes utuntur. Non enim putamus Jus Gentium ullum immediatè dependere ab arbitrariâ hominum determinatione, ob communem utilitatem & necessitatem ab hominibus introductum, sed hoc ipsum totum divinum, hominibusq; naturale esse factum censemus, ut non possint, non ad sui & socialem statum conservandum, talia vel talia conclusa facere, dummodò in seqviori post lapsum statu animum ad id sedulò intendant, nec ipsi animadversionem eorum dictaminum impediunt. Et Istius Juris Gentium etiam Imperator in toto Jure Civili mentionem fecisse videtur, quod infra pluribus deducemus. Jam num autem apertius Jus naturæ aut Gentium describi posse arbitramur; *Quod sit dictatum divinum, mentibus hominum insinuatam, dirigens & obligans eos ad moraliter honesta faciendaturpiq; fugienda.* Genus salvat Imperator *§. singulorum, Inst. d. rer. divis.* dum Jus hoc cum ipso Genere humano rerum naturam prodidisse dicit, cum quo illud Ciceronis *lib. 2. de Legib.* convenit, *Jus naturæ dicentis neq; hominum ingenii excogitatum, neq; scitum aliquod populorum, sed æternum quoddam esse, quod totum mundum regat. imperandi prohibendiq; sapientiâ,* Imprimis etiam Plato illud nervosè descripsit, scribens, *esse vivum characterem, & effigiem ejus ideæ, quæ est in mente Dei, sed in hominis animo impressum, nos ad benè agendum excitans & dirigens.*

§. 15. Dirigere autem illud & obligare mentes humanas dicitur, quia in his imprimis officium legis adæquantum consistit; Qualis dirigendi vis dependet à voluntate Legislatoris; Namq; tria in omni lege constituenda penes hunc concurrere debent. 1. Judicium practicum in mente illius ali-

quid

quid ex usu publico fore, cujus vicem hic supplet Sapiencia
Dei aeterna, quae vidit homines citra Jus tale honeste vivere
non posse. (2.) Voluntas Nomothetica, subditos sibi obli-
gandi eorumque actiones per legem talem ad finem proposi-
tum dirigendi, quae duo Jus intrinsece constituunt *Franzk ad ff.*
d. 7. § 7 n. 87. atque instar animae verba seu dictata ejus vivifi-
cant, & (3) Imperium subditis promulgatum, quod alias ver-
bis aut literis declarari solet, & extrinsece Juris constitutio-
nem accedit; hic vero per dictata divina hominum mentibus
communicata manifestum est.

§. 16. Demum finis hujus juris est, ut moraliter honesta
faciamus turpiaque fugiamus. Moraliter autem honesta tur-
piaque sunt, quae Sanctitati Dei & voluntati, quam ab aeterno de
humanò genere gubernandò concepit, conformia vel diffor-
mia existunt. Sanctitas autem & voluntas illa exprimitur le-
ge, quae moralis vocatur, quia norma quasi & regula, est ad
quam mores nostri ad mensurari debent: nam cum hi per se
indifferentes & indeterminati sint, talis norma desideraba-
tur, cum quae convenientes boni & honesti; difformes mali &
turpes vocari possint. Disimulandum autem non est di-
ctam legem moralem ante lapsum Protoplastorum nobis fuis-
se naturalem, quod eleganter de duxit Himmelius *Synt. Disp.*
theologic. Disp. 15. 16, 20. *In Natura, inquit, integra idem omni-*
no fuit lex naturalis & moralis, sed in naturam corruptam magna
pars legis naturalis per peccatum obscurata est, & tantum parti-
cula quaedam de aeterna obedientia in hominis mente reliqua man-
si, quae Causa etiam primaria est, propter quam solennem legis
suae promulgationem ac restitutionem in mente Sinai Deus ipse re-
stituit. Ex quibus facile patet differentia quae hodie inter-
cedat inter jus morale & naturale; Quod illud sc. plenam Dei
voluntatem referat, verumque Deum venerari rite doceat;
hoc vero minus plenam, Deumque in communi aliquam per na-
turalem discursum acquisitam cognitione colere inducat.
Namque impossibile est per naturalem hominis corrupti di-
scursum citra additamentum verbi revelati verum Deum in-

B

vesti-

vestigari posse, veluti docet Dn. Magn. Ziegler in not. ad Grot. l. 1.
c. 2. § 6 p 81.

§. 17. Igitur dum finis Juris naturæ desiderat, ut moraliter honesta faciamus, & turpia fugiamus, hoc vult, ut secundum rudera legis moralis in nobis reliqua & post toti humano generi præcepta voluntatem divinam manifestantia actiones nostras regulemus. Verùm cū ex solò Jure Naturæ per proprias vires plenè moralem honestatem & turpitudinem scrutari & exequi non valeamus, ideò per inopiam & *ἀδυναμίαν* hujusmodi eò fortius ad legem moralem scriptam, & hinc demum ad Christum in verbò Evangelii manifestatum confugere, quæ si compellimur. Hinc pulchrè Gerhard *Comment. ad Epist. ad Rom p. 50.* scripsit: Jus naturæ manuductionem esse ad ulteriorem & uberiolem Dei cognitionem, in verbò propositam, & Ecclesiæ revelatam.

§. 18. Terminos Juris Naturæ, quousq; se ejus obligatio extendat, omnium optimè deprehendere licet ex consideratione diversorum objectorum, de quibus quid jubet aut vetat. Diversitatem autem horum modum & limites obligationi ponere, & voluntatem divinam declarare videmus inter alia ex præceptis dilectionis, quæ hæc Deo, Parentibus, Patriæ, sibi ipsi, & proximo exhiberi jubetur, & tamen in omnibus dilectionis modus certis gradibus determinatur. Generaliter autem objectum duplex, de quo Jus naturæ præcipit aut prohibet aliquid, constitui potest, Deus nempe, & Homo.

§. 19. Deo nos Religionem ex jure naturæ vel Gentium debere Imperator Justinianus rectè *in l. 2 ff. d. J. & J.* prodidit. Religio autem est scientia divini cultus, & habitus observantiæ ejus, quò nos cum Deo revincimur & religamur, Nam officium inter patrem & filium, pietatem, inter libertum & patronum obsequium, inter hominem & hominem generali nomine officium, & inter Deum & hominem Religionem appellamus. uti Azo, *Com. ad Cod. d. inoff. test.* loqui a nat. Verùm, cum ea quæ directò Deo debeamus ad altiorem Cathedram pertineant, ideò falcem ab alienâ messe retrahentes materiam hanc Theologis dispiciendam relin-

relinquimus. Illud tamen non possumus non ad jungere, cum cultus divinus ex præceptis præcticis consistens, velut: Deum colito, Deum diligito, naturalis sit, consequens esse, ut multò magis theoretica dogmata, quorum notitiam illa necessariò prærequirit, naturalia pronunciemus. Quælia sunt: Deum esse, *Nulla enim Gens, Cicerone teste, tam fera, nemo omnium tam immanis est, quem non imbuerit Deorum opinio*, Item, Deum esse justum, sapientem, æternum, imò & unum: hujus enim dogmatis naturalem notitiam monstrare videtur Historia de Socrate, ob professionem hujus mortem sustinente, Aristotele, in agone Ens Entium invocante, Theodorò, & aliis, qui ultimus licet etiam Gentilis fuerit. Deorum tamen multitudinem ita ludibrio habuit, ut Herculem lignum lignis deficientibus Camino supposuerit, subinde ingemians age, Hercules decimum tertiū laborem subiturus adesto obsonium nobis cocturus; monstrant idem quoq; testimonia aperta Platonis, Senecæ, Ciceronis & aliorum Gentilium, à Viris eruditis collecta; *vid. D. J. Martini im Vernunft. Spiegel lib. I. p. 49.*

§. 20. Illud quoq; inficias non imus, quòd præcepta hæc non omnia nobis sic naturalia sint, ut illa citra omnem sensum & mentis nostræ operationem comperta habeamus, sed quædam eorum profundius in mente humana latent, ut demum per aliqualem discursum, præsentaneum tamen, illicò assensum & necessariam conclusionem innotescant, quod infra plenius exponetur.

§. 21, Deinde secundò, quatenùs homini ex præceptis Juris Naturæ aliquid debetur, considerari is potest vel intuitu sui ipsius, vel respectu Societatis in qua vivit. Intuitu sui ipsius Jus naturæ amorem sui discretum præcipit; ex quò resultat corporis proprii conservatio, quod conservatur, si ei suppedientur ea, quæ salutaria, & amoveantur, quæ noxia sunt. Salutaria autem homo per rectam rationem, tanquam directricem cæterorum affectuum, juxta insitam regulam suam naturalem corporis dispositionem dijudicare debet. Non enim omnia, ad quæ propellit, incitat & stimulat appetitus, propediem salutaria sunt: siquidem hinc velut depravatus & corru-

ptus si sibi relinqvatur, modum servare nescit, & in hac quidem parte homo deterioris est conditionis atq; cætera animalia, nam hæc ultra satietatem appetitu vix incitantur, nec veneris stimulos experiuntur nisi certo tempore, quò par est eorum individua multiplicari, & species conservari. Neq; ultrò nisi extrinsecus commota vel intrinsecus vitiò quodam exasperata speciem suam lacesunt injuriâ. Homo contra infinitò propemodum appetitu cibi potusve stimulatur, & tantùm abest, ut nativa vitæ sustentandæ media, quæ Patria fert, appetitum expleant; quin potiùs exotica longè præferens illa nauseâ quâdam supinâ aspernere non dubitet, & cariorea, quæ rariora ipsi videntur. Sic stimuli quoq; & uestiones Venereæ metas in homine determinatas non habent, sed illimitatò tempore ei desideria excitant. Neq; infrequentius quoq; invidiâ, iracundiâ aliove affectu pravo corripitur, ut sic vigilantia homini omnino opus sit, quâ pravitatum hujusmodi phalangem sub rectæ rationis imperio continere valeat, ne reus fiat juris naturalis, cum juxta dictamen ejus corpus non conservet, sed destruat ilud & sui homicida fiat.

§. 22. Cum autem indirectò damnum corpori inferendo moraliter peccetur; multò magis peccabitur directò illud lædendo: Quod contingere solet inter alia se ipsum castrando, aut castrationem spontè admitiendo, quales proinde rectè in Jure Canonico sui homicidæ & inimici Dei appellantur *can. si quis abscidit, dist. 55. Nov. Leon. 60.* quia religio talibus non est creaturam Dei deformare, eamq; quasi refingere, & dona generationis gratiosè concessa extirpare. Nec relevat quidem rectè monente Jacobo de Grassis *Dec. aur lib. 2 cap. 62. n. 64. p. m. 313.* si quis id ob bonum finem fecerit, ut eò melius castitatem servare possit, sicut de Origene refert historia Ecclesiastica. Nam bona intentio & bonus finis actionem vitiosam non potest efficere honestam & laudabilem, quia bonitas & honestas à formâ, quæ est convenientia actionis cum lege morali, dependet. Hæc ergo cum absit, & actus per consequens intrinsece malus audiat, bonus & laudabilis per bonam agentis intentionem extrinsecus accedentem,

tem, fieri non poterit. Unde licet Saul, Rex Jfraelis ex bonâ intentione holocausta Deo in monte Gilgal obtulerit; ut eum placaret, & sibi propitium haberet, atq; populo; nihilominus ob id acerrimè à Samuele reprehendebatur, uti liber hujus testatur.

§. 23. Proinde optimò Jure Hadrianus Imperator in l. 4. §. ult. ff. ad L. Cornel. d. sicar. capitale supplicium dicitur in eum qui se sponte excidendum præbuerit. Quam pœnam repetiit Constantinus M. l. 1. C. de Evnuch. Justinianus verò, dum Nov. 142. pœnam talionis in castratores, ut idem, quod aliis fecerunt & ipsi patiantur, sancivit, expressè quidem spontaneorum Evnuchorum mentionem non facit, neque Leo Nov. 60. ubi hanc pœnam tanquam inverecundam rursus abrogat; à capitali tamen supplicio non recessisse hos, si de tali casu quæsitii fuissent, dubitandum non est. Neque distingvendum videtur hic, an quis se prorsus exciderit, aut tantummodo thlibias vel thlasias fecerit, cum ratione effectûs hos omnes convenire liquidissimi Juris sit. Vid. l. 128 ff. d. V. S. ibiq; Jac. Gothof. ad d. Borcholt. ad Inst. d. adopt. §. sed & illud.

§. 24. Demum propricidium & totalem nostri destructionem omnium maximè à Jure naturæ prohiberi dubiò caret. Nam quia nemo intelligitur Dominus membrorum suorum l. 13. ff. ad L. Aquil. sed DEO vivimus, qui nos in vitæ stationem posuit, quare invito authore & Dominò vitæ nostræ stationem illam deserere non licet. Undè si facinus inchoatum, nondum autem perpetratum & corpus interemptum sit, talem tamen æternæ pœnæ meritò subjacere scripserunt Marcianus in l. ult. §. 6. ff. d. bon. eor. qui ante senten. & Ulpianus l. 23. §. 3. ff. d. adil. ed. additâ ratione, quod qui sibi non pepercit, nec aliis parciturus intelligatur.

§. 25. Porrò tenemur etiâ Jure naturæ injurias externas à copore nostro repellere, quod quidem ordinariè per Magistratum & Superiorem fieri debet, quia DEUS per illud Jus omnes actiones nostras Judicio & arbitrio Magistratus subdidit, & per consequens etiam injurias per autoritatem ejus vindicare jussit. l. 13. ff. quod met. causa. Si autem copia illius

nobis non sit, aut expectare istius auctoritatem periculosum maximè videatur, propriò Marte sub moderamine inculpatae tutelæ salvare nos posse palam est.

§. 26. Itaque si quis injuriosè vitam nostram infestet, aggressorem, etiam per internecionem nos posse repellere, imò teneri, arbitramur, quia vitam suam linquere pro aliorum salute supra hominum affectum est, quo propriam salutem periclitante vitâ nostrâ, cum alterius nobis magis commendatam esse scimus: Et cum adversarius viam elegerit, contra naturalem ordinem nobiscum procedendi, quare DEUS quoque concessit contra naturalem ordinem supplicium de eo sumendi. Natura enim docuit, per Magistratum non propriò ausu experiri.

§. 27. Nec attendimus, quod objiciatur aggressorem simul etiam æterno subjici supplicio per occisionem. Relinquimus enim hoc iudicio divino, certum tamen est, nos interea de propriâ salute securos esse non posse, tum, quia vim injustam propulsantes internè ab omni ira & pravò affectu vix ac ne vix quidem puri esse possumus & solemus, tum &, quia externè offendimus alios perversos homines, invitantes patientiâ nostrâ malitiam eorum ad similia scelera deinceps perpetranda. Et hinc, cum in ancipiti pendeamus, natura nostra à tali patientia abhorreat, Deiq; voluntatem circa casum hujusmodi non cernamus expressè, meritò propriam salutem vitæ proximi anteponendam concludimus. Unde Iustus Ulpianus l. 1. §. 27. ff. d. Vi & vi armata rectè scribit: *vim vi repellere licere*; & Paulus l. 45. §. 4. ff. ad L. Aquil. *vim vi defendere omnes leges omniaq; iura permittere*, & Florentinus, *jure hoc evenire, ut quod quisque ob tutelam corporis sui fecerit, jure fecisse existimetur*. l. 3. ff. d. 7. §. 7. Quibus optimè convenit illa, nota alias Ciceronis sententia pro Milon. §. 10. esse, *inquietis, hanc non scriptam, sed natam legem, quam non didicimus, accepimus, legimus; verùm ex ipsa naturâ arripuimus, hausimus, expressimus, ad quam non docti, sed facti, non instituti, sed imbuti sumus, ut si vita nostra in aliquas insidias, si in vim, si in tela aut latronum, aut inimicorum incidisset, omnis honesta ratio esset expediende*

dienda salutis. Nec non aliud illius assertum, *ibid.* §. 30. hoc & rationem docti, & necessitatem barbari, & morem gentibus & feris naturam ipsam prescripsisse, ut omnem semper vim, quacunque ope possimus à corpore, à capite, à vitâ propulsaremus.

§. 28. Ex quibus facile patet, non tantum mortem minitantem, sed & mutilationem corporis nostri intendentem, infinite quocunque modo propellere nos debere, si quidem alias talem injuriam effugere non valeamus, nec certo sciamus, an illa injuria mutilatione terminetur, regulariter enim vulnera ad mensuram infligi nequeunt, adeoque nec sumus securi, quin vitam prorsus amissuri simus. Minor autem hic est dubitatio si persona aggressa singulari polleat qualitate, veluti si Reipublicæ insignem utilitatem præstet, aut multos habeat liberos, quibus & similibus casibus ea ad justam hujuscemodi defensionem magis instigatur. Qualitatem autem in aggressore tanti æstimendam non putamus, nisi parentis aut summi Magistratus nomen & vicem gerat. Tum enim ab hominibus destituti divinum potius auxilium expectemus, intimius expetentes, ut DEUS ictus ita moderet, ne subitâ morte excludamur tempore cum aggressore nos reconciliandi, & placite beatèque decedendi.

§. 29. Demum idem extendimus ad læsionem pudicitiae, hanc enim sartam rectam custodire, lex naturæ jubet, unde teste Augustino *l. 1. de lib. Arbitr.* lex Divina juxtaque communis hominum æstimatio eam vitæ exæquat, nam ut Perez. *Comm. ad C. ad L. Cornel. d. Sicar. n. 40. fin.* testatur, hujus jacturâ in totam redundat familiam, resque est omni æstimatione major, moræ prorsus impatiens, cum pudicitia semel amissa à Judice restitui non possit; Verum, quia cogitationes alterius internas propediem perspicere non possumus, hinc non facile ad extrema defensionis media dilabendum erit, nec in vasor pudicitiae prius interimiri poterit, quam violenta injuria vires acceperit, isteque ad prostrationem corporis aut alia processerit, monente ita Balduino *Cas. Consc. lib. 4. cap. 1. cas. 15* cum aliis Moralistis. Quæ autem ad modum in defensione tali in genere servandum, quem moderamen in-

culpatae

culpatae tutelae vocamus, requirantur, ea *Carpz. Pr. Crim. qv. 38. n. 17. Berlich. p. 4. Concl. 12. seqq.* Dn. D. Leiferus, Patronus noster observandus *in dictat. public. ad L. Corn. de Sicar. l. 2.* prolixè exposuerunt. Et haecenus de homine quatenus est objectum sui ipsius.

§. 30. Porro homo hominem in societate consideratum, variis modis ex praescripto Juris naturae obligatum habet. Societas autem illa vel simplex vel composita est. Prior specie triplici, Maritali, Paterna & herili absolvitur. Maritalis societas inter Conjuges est, qui invicem vel debito reciproco vel singulari obstricti vivunt. Illud parit fides matrimonialis ad quam Conjuges ultrò citroq; obligati sunt, infucate & sincere usque ad vitae tempus regulariter servandum. Matrimonium namq; dicitur §. 1 *Inst. d. P. P. conjunctio maris & foeminae in dividuam vitae Consuetudinem continens, quare fides haec primò marem & foeminam obligat. Hinc inordinatae & sodomiticae conjunctiones tum ab ipso D E O à mundo conditò, tum plerisque gentibus, vid. Menoch. arb. Jud. qv. lib. 2. cent. 3. Cas. 286.* in omnibus penè retrò seculis damnatae sunt, & quidem non tantum, quae cum animali brutò *Deut. 27. v. 21.* fiunt, sed & cum masculo cum masculis *Genes. 19. v. 5. Levit. 20. v. 10. Rom. 1. v. 27.* aut foeminae cum foeminis *Rom. 1. v. 26.* consueverint. Imprimis verò leges Civiles *l. 1. §. 1. ff. de extraord. crim. Item Lex Julia de adult. Inst. d. publ. Jud. l. 31. Cod. ad L. Jul. d. adult.* hoc in passu vestigiis Juris divini acriter insistant, poenam capitis, gladii scil. transgressoribus statuentes.

§. 31. Adeò autem haec propostera libido invaluerat olim in novâ Româ, ut masculi habitum, vultum, incessumq; muliebrem fingentes, hanc sub specie publicè nupserint, quam ob causam meritò expressa Constantini & Constantis constitutio *d. l. 31. C. d. adult. vid. d. hac Jac. Revard. lib. 1. variar. lect. cap. 20.* emissâ est, tandemq; Valentinianus, Arcadius & Honorius Imperatores *l. omnes Cod. Theod. d. adult.* ignis poenam crimen hoc sanciverunt vindicandum. Cui demum Justinianus, Zonara teste, virilium amputationem adjecit. Sed Carolus V. *Ord. Crim. art. 116.* simplicem ignis poenam retinuit, ita quidem,

quidem, ut si cum brutò crimen patratum sit, & hoc combu-
ratur, teste observantiâ & Dn. Struvio *Exerc. 49. thes. 42.* ubi
autem sexus tantùm mutatur, ibi pœnam gladii sufficere scri-
bit Dn. Brunnemann. *proc. Crim. c. 9. n. 48.* quod tamen cum
Caroli V. ordinatione minus convenire videtur. Cæterum
mollitiei crimen, quod Paulus *1. Corinth. 6. v. 9.* in suis Corin-
thiis taxat, arbitrariâ pœnâ, fustigatione scil. relegatione vel
mitiori coerceri debet, *restantibus Struv. Exerc. 49. th. 43. Carpz.
pr. Crim. qv. 76. num. 10. seqq.*

§. 32. Porro, reciproca matrimoniali fidei conveniens
est, ut individua seu conjuges certi sint; nam inordinata ac
vagæ libidines essentia atque sanctitati divinæ, ac per conse-
quens Juri naturæ non possunt congruere, tum propter unita-
tem, in qua parte etiam homo ad Divinam quodammodo na-
turam accedere debebat; tum & propter confusionem boni
ordinis, cujus Author & Fautor DEUS est: cum istæ potius
opera carnis redoleant ex corruptissimâ hominum post la-
psum naturâ & instinctu diaboli resultantia, quæ tum cultus
divini ardorem refrigerant, & tantum non extinguunt, tum
etiam promptitudinem in officiis charitatis retardant. Ex
quo facilè apparet polygamia simultanea prohibitio. Nec
adserendum videtur quasi DEUS inhibitionem hanc huma-
næ naturæ postea inscriptâ jam lege naturali imposuerit.
Nam præter vetitum esum de Arbore boni & mali & diei se-
ptimi sanctificationem, quoad specificam hanc determinatio-
nem universo humano Generi nihil injunctum fuisse censueri-
mus: ne quidem prohibitionem matrimonii inter fratrem &
sororem; siquidem hujus vis multiplicatis demum homini-
bus se debebat exserere; id quod cum divinâ immutabilitate
non pugnat, quoniam istud ex nudò DEI beneplacito ob ex-
ternum finem, ut familiæ incontaminatæ servarentur, & Ge-
nus humanum magis magisque propagaretur, nobis inscri-
ptum animadvertimus: atque sic cum intrinsecus sanctitati
divinæ non adversetur, DEUS obligationem ejus præcepti su-
spendere potuit, ut contra facientes extra reatum vixerint,
licet ante dispensationem factam legem egredientes iudicio
& justitiæ divinæ obnoxii omninò censendi sint.

C

§. 33.

§. 33. Demum, fides hæc matrimonialis requirit, ut inter hæc individua quoque & indissolubilis ineatur societas. Hinc statim concubinatus turpido ebæcet. In hoc enim concubina primariò ad libidinem explendam ad tempus tantùm inducitur, prolis verò procreandæ studium citra affectionem maritalem secundariò intenditur. Quò sanè modò matrimoniò quis contra expressam constitutionem DEI abutitur, & aliã post ductã adulterium committit, amissæ adulterandi causam præbens. Et licet teste Ulpianò *l. 3. §. 1. ff. de Concup.* concubinatus per leges nomen sumserit, adeòq; extra pœnam legis sit, tamen Cujacium Romanos solidè non excusare existimamus, dum concubinatum matrimonio proximum esse, eosq; tantùm eò uti solitos fuisse scribit, quibus matronam ducere ob apparatus & sumptûs, quæis opus tum fuerit, grave acciderit, fiebat enim is sine ritu nuptiarum ex solâ animi destinatione, uti Paulus *JCrus l. 4. ff. d. Concup. l. 3. §. 1. ff. d. donat. inter vir & uxor.* loquitur. Siquidem quia Concubinatus cum lege DEI, naturæ humanæ intrinsecus præscriptæ, pugnat, hinc apud homines extra pœnam esse vix poterit, ut qui in eo sicuti DEUS dispensare nequeunt. Sumptuum autem evitatio in solennibus nuptiis, & aliæ concubinatus commoditates extrinseca consideratio est, quæ propterea intrinsecam turpitudinis qualitatem mutare neutiquam potuerit; Cum autem tales apparatus Reipublicæ graves fuerint, cur à Magistratutu antiquati non sunt, cur maluerunt Concubinatum ad tempus tantùm, prout perversa cujusq; libido svaserit durantem permittere? Quare non immeritò miratur *Johann. Jacob Wissenbach. Diss. 1. n. 18.* quod Justinianus tanquam Christianus Legislator meretriciis legibus fibulam hoc modò laxaverit, quod eò magis mirandum, quod postea Imperator Leo *Novell. sua 90.* concubinatum penitus è republ. tollere atque damnare potuerit.

§. 34. Propius adhuc vero matrimonio accedere videtur concubinatus Jure Canonico *c. is qui. 4. dist. 34. c. Christianus dist. ead. can. solet quæri XXXII. 9. 2. c. dicat aliquis 9. XXXII. 9. 4.* permissus, ut qui inter solutum & solutam ad mortem

mortem usque perpetuari debet, de quo *Carpz. Pract. Crim. Part. 2. q. 20. n. 40. Et Jurispr. Consist. lib. 4. tit. 14. def. 2. 3. 5.* fufius testatur. Rectius tamen à nostratibus omnis conjunctio extra legitimum matrimonium injusta pronunciat, & propterea transgressor pœnâ ordinariâ coercetur.

§. 35. Singulatim maritus Uxori debet sustentationem & defensionem, uxor contra marito tanquam capiti familiæ obstricta est debitâ reverentiâ, quæ cum primis in honore externô & consensu illius atque autoritate in negotiis majoris momenti adhibendâ consistit. Licet autem marito denegata hac reverentiâ aliqualis correctio seu redargutio permitenda sit, in gravioribus tamen uxoris delictis, ubi damnum in totam simul Rempublicam in quâ Conjuges vivunt, redundat, adeundus est princeps Reipublicæ, cui cura ista & potestas suprema competit, ex quibus apparet, ultra terminos Juris divini protensum fuisse institutum Romanorum veterum jus vitæ & necis maritis in uxores permittentium. Qualem legem à Romulo latam, & postmodum inter LL. XII. tabb. relatam fuisse testatur Conradus Rittershusius *Comment. ad LL. XII. tabb. l. 5.* quamvis inter fragmenta eorundem à Gothofredo edita non reperire potuerimus. Nec excusatione & patrocínio firmò Petrus Gudelinus *de Jure Novis. lib. 1. c. 7. p. m. 13.* instituta istiusmodi defendit, dum per ista demerentibus tantùm Conjugibus domi supplicium sumere, ac domestica animadversione crimina eorum vindicare licuisse scribit. Quæ enim pœna criminibus admittis proportionatæ & commeritæ sint, supina mariti Zelotypia perpendere non sinit, & proinde facile innocenti sanguine gravari provincia posset, quod magistratus per diligentem in commissa factam inquisitionem evitare facilius potest ac debet.

§. 36. Secundum alteram societatem simplicem inter parentes & liberos obligat primò Jus naturæ parentes ad debita liberis alimenta exhibenda. Hæc enim non ex honestate tantùm, ut Grotio *d. Jure B. & P. lib. 2. c. 7. §. 2.* videtur, liberis debentur, sed ex ipsa necessitate & obligatione intrinsecâ Juris naturæ, Nam contra naturales stimulos facit atque pietatem,

tatem, qui alimenta liberis denegat, uti Paulus Laymannus, Theolog. moral. lib. 5. tract. 60. part. 3. c. 5. n. 8. scribit. Quamvis in hoc non faciamus cum laudato moralium Doctore, quod liberè parentibus quandoque filios spurios alienæ liceat exponere misericordix, ut ita cum crimen tum pœnam & infamiam occultare evitareq; possint, dummodò cauti sint, ne proles frigore vel aliò accidente moriatur. Tales enim parentes homicidii Reos pronunciamus, quia quantum in eis est negatione naturalis & debiti nutrimenti partum interimunt. Quod docemur etiam à Jcto Paulo, qui in l. 4. ff. de agnosc. & a. lend. lib. necare, inquit, videtur non tantum is qui partum profecit, sed & is, qui publicis locis misericordia causa, quem ipse non habet, exponit. Atque hinc per Concilium Gangrense non abs reanathemate notantur, qui filios proprios dereliquerint, nec, quod pietatis est, necessaria prebuerint, sed sub occasione continentia negligendos putaverint Can: si quis dereliquerit 14. dist. 29. Neque enim peccat solum prolem prorsus deferens, sed & qui ei in necessitatibus aliis non subvenit, velut qui filiam nupturam ad sustinenda matrimonii onera pro personæ dignitatis & facultatum ratione dotare recusat. Jacob. d. Grassius. aur. decis. p. 1. lib. 2. c. 19. sequ.

§. 37. Quoniam verò homo non tantum, ut corpus curet & servet tanquam ultimum finem à DEO conditus est, sed potius ut cultus debito veneretur Creatorem suum; talis autem cultus non omnis post lapsum naturalis, sed per insectam manifestationem divinam homini mediante Sacra Scripturâ clariùs exhibitus sit. Igitur cum sic naturaliter dirigantur parentes ut liberos ad rectè vivendum instituant, & enixa bona eis communicent, hinc rectè concludimus eos etiam naturâ teneri ut præcepta divina eos doceant, aut liberos aliis informandos commendent, ut ita non vivere tantum, sed benè & virtuosè, hoc est, ad laudem & voluntatem Creatoris atque in Commodum publicum vivere, in eis propagetur; Quod optimè intellexit Consiliarius quondam Alexandri Severi & deinde Præfatus Prætorio Ulpianus, dum scribit l. 50. ff. famil. Excise. *Quæ pater filio emancipato studiorum causa*

*causa peregrè agenti subministravit, si non credendi animo pater mis-
sisse fuerit comprobatus, sed pietate debita ductus in rationem portio-
nis, quæ ex defuncti bonis ad eundem filium pertinuit, computari,
æquitatem non pati.*

§. 38: At quia liberorum mores haud rarò salutaribus
parentum monitis reluctantur, hinc ipsis naturaliter quoque
iusta coercitio & castigatio debitò tempore modòq; adhiben-
da injungitur *l. 3. C. d. patr. potest. l. ult. C. d. emend. propinquis:*
Malè autem patria potestas ad Jus vitæ necisq; à quibusdam
gentibus protensa est; prout de Romanis Romani Jcti, de
Gallis antiquis Julius Cæsar, de aliis alii testantur. Et quidem
de Romanis testatur Halicarnass. *lib. 2. Antiquit.* quod vi Pa-
triæ potestatis licuerit filium loris cedere, ergastulo include-
re, vinctum habere ad opera rustica; imò occidere quoque
& ternâ vice vendere, *l. ult. C. d. patr. potest. l. 11. ff. d. lib. &
posthum. LL. XII. tab. tab. IV. ibiq; Gothofred. p. 73.* Quem ex-
cessum in ultimis imprimis effectibus sequentes Legislatores
propediem animadvertunt, & hinc potestatem occidendi
ita limitaverunt, ut filius inobediens primum à patre possit
castigari, siq; is in pari contumaciâ perseveraverit, tum eum
Præfidi provinciæ sistendum sanciverunt, qui sententiam se-
cundum patris voluntatem dicat, *l. 3. C. d. P. P.* & sic atrocita-
tem legis pristinæ in pietatem converterunt *l. 5. ff. ad L. Pomp.
& parricid.* quod ipsum à dispositione divina non dissonat,
Deut. 21. vers. 18. cum 3. seqq. Ita quoque potestatem venden-
di restrinxerunt per interpretationem benevolam, ad imagi-
nariam solum venditionem, & cum quidam liberos vere rur-
sus vendere tentaverit, id per Diocletianum *l. 1. C. d. his qui lib.
distrax* severè prohibitum est, donec Constantinus *l. 2. C. d. t.*
ob famis periculum vel crebras infantum expositiones vitan-
das, permisit filium sanguinolentum vendere, quod tamen
sub conditione reluendi intelligendum erat *Jacob Ravardus ad
LL. XII. Tab. cap. 3. Oslander ad Grot. de J. B. & P. p. 730.*

§. 39. Porrò parentes etiam Jure naturæ adstricti sunt
eos quos genuerunt ab externâ vi & injuriâ ritè defendere.

Quousque autem hæc defensio se debeat extendere Magistrati pro populi moribus & utilitate totius Civitatis determinare incumbet.

§. 40. Contra liberi debent parentibus reverentiam, quæ consistit in honore & obsequiõ. Honor ex tacitâ veneratione & expressâ convenientiq; observantiæ significatione constat, cujus terminos Romani speciatim in aliquibus casibus expresserunt, veluti quod Pater à liberis ob crimen publicum, paucis exceptis, nequeat accusari, neque in Civilibus Causis sine permisso Prætoris in iudicium vocari & similibus. Obsequium verò auctoritatem parentum & consensum in præcipuis negotiis adhibendum respicit. In levioribus autem, quæ nullum præjudicium familiæ vel alterius implicant, parentes tacitè consentire censentur. Verùm ista quoque obligatio liberorum erga parentes sufflaminatur quandoq; à fortiori Juris naturalis dictamine: Velut si præceptum parentum concurrat cum præcepto DEI, eidemq; directò adverteatur, nam tum voluntatem parentum posthabere decet, quia DEUM supra omnia venerandum novimus, aut si est contra munus à DEO vel mediatè vel immediatè filio impositum: aut etiam si est contra affectum naturalem validiorem sive *σοφυν* implantatam: velut si obsequium eorum descendantibus nostris damnosum sit, cum ipsâ naturâ duce a morem fortius descendere quàm ascendere in propatulò sit.

§. 41. Imprimis vero & singulariter auctoritas parentum in nuptiis liberorum requiritur, nam licet in hoc negotiõ Consensus liberorum contrahentium quoque desideretur, hic tamen paterno iudicio est subordinatus, *uti prolixè B. Gerbardus n. 60. seqq. cum aliis Theologis docet.* Hinc etiam rectè Imperator noster dicit *pr. Inst. d. Nupt. l. 2. l. 18. l. 35. ff. d. R. N. l. 2. C. d. Nupt.* in tantum parentum Consensum requiri in nuptiis liberorum, ut Jussus eorum præcedere debeat. Julianus Jctus *in l. 18. ff. d. R. N.* nuptias inter easdem personas nisi volentibus parentibus etiam renovatas, justas non haberi dicit. Spretâ autem parentum auctoritate nuptias liberorum theoreticam veritatem intuentes irritas esse arbitramur, adeò, ut si
isti

isti à Jure suo desistere nolint, iterum dissolvi debeant, etiamsi consummata fuerint. Quicquid enim in se & per se illegitimum est, adversans divinæ dispositioni (undè tamen actus boni formalitatem accipere debet,) illud per copulam non magis legitimū bonum & firmum fieri potest: absurdum enim est, uti *Donellus Comm. lib. 13. c. 21. dicit* eum qui peccavit ad eam rem novò adjuvari delictò Quibus accedit, quod DEUS velut author ipsius matrimonii & omnis divini juris idipsam, cum jussione generali tum speciali, tum peculiari casuum decisione, tum etiam exemplorum in sacris literis diligenti notatione quasi canonitaverit, uti docet idq; dictis Biblicis illustrat *B. Gerb. d. l. n. 59.* Ut taceamus, quod filius uxorem ducens partem quasi familiæ paternæ imò ipsius patris quodammodo faciat, ut sic illius consensum omninò prærequirere debeat. Interim tamen non diffitemur, eò casu, quò liberorum nuptiæ copulâ firmatæ sunt, Parentes ad consensum post interponendum persuaderi, aut compelli etiam pro re natâ posse, imprimis si personæ sint æquales, parentes sententias dissentendi causas non habeant. Nam *Ulpiano l. i. fin. ff. d. lib. exhib.* dicente, benè convenientia matrimonia Jure patriæ potestatis turbari non debent. Ut fileamus varias calamitosas incommoditates quæ dissolutionem talem insequi possent.

§. 42. Vindicandum verò jus nostrum Civile hæc in parte ab omni Calumniâ est, quasi in nuptiis liberorum necessitatem Consensus materni sperneret, nam decisiones ejus pleraq; sunt conceptæ de casu quo parentes utriqve in vivis sunt, ubi patris autoritas omninò prævalet, quia mater & hujus potestati subordinata est, & consensus illius radiis paternæ autoritatis quasi obfuscatnr. Ubi autem pater morte obiit, tum resplendet potestas matris, uti patet ex *Constitutione DD. Honorii, & Theodosii l. 20. C. d. Nupt.* qui quidem cognatorum quoque consensum per providentiam quandam Civilem requirunt, ut scilicet liberis eò pinguius consulatur, cum matres judiciò imbecilliori fretæ affectibus non rarò plus nimio in perniciem liberorum indulgere soleant.

§. 43. In tertiâ simplici societate jus Gentium porrò obligationem induxit inter Dominum & servum. Domino enim dedit potestatem circumscribendi voluntatem servi, prout sibi necesse & utile videtur. Licet autem talis potestas contra naturam introducta videatur, propterea tamen contra jus naturæ esse, dici neutiqvam potest, præsuppositò corruptò hominum post lapsum statu. Contra naturam enim est, tum (I) quia statui primævo libertatis, in quò homo conditus erat, adversatur. Nam DEUS uti benè notavit Hugo de Roy *tract. de eo quod justum est lib. 1. tit. 5. p. 66* primùm in Adami, deinde in Noachi persona, posteritati rerum omnium concessit Dominium, exceptò homine, in quem nulli dominium dedit, sed hanc nobilissimam inter creaturas speciem ad sui laudem reservavit. tum & (II) quia cognationi, quam natura, teste Florentino, *l. 3. ff. d. 7. § 7.* inter omnes homines constituit, contrariatur. Servitus enim oritur ex bellò, bellum autem contra naturam per insidias Satanz & corruptam carnem nostram mundum intravit, ut Ulpianus *in l. nostra 4. ff. de 7. § 7.* rectè dixerit, cum jure Naturali, i. e. juxta statum primævum omnes liberi nascarentur, Servitutum postea invalisse.

§. 44. Secundùm Jus naturæ autem Servitutum introductam esse, patet ex defensione nostri nostrorumq; nobis ab illo demandata. At, cum defensio semper offensionis modum respicere debeat, offensio autem tunc cesset, cum adversarius aut victus, aut ad eas angustias reductus sit, ut amplius obesse nequeat, adeòq; & tunc cessabit defensio. Relatorum enim natura est, ut se mutuò ponant & tollant. Sed licet hostis viribus fractus sit, animi tamen rancorem propediem positurus non est: quare eum, ut, eò securiùs nostris prospiciatur, in eâ servemus necessè est conditione, ut nocere nequeat, qualis conditio ei imponitur circumscribendò voluntatem ejus, ne agere possit quod velit, sed quod nobis non displicet, quæ circumscriptio variè à variis Populis expediri solet. Sic apud Germanos eos plerumqve carceribus includi scimus, & postea pace composità aut induciis factis pro certò lytro suis redimendos, aut pro aliis captivis permutandos sisti. Romani verò

verò quondam; & plerique populi, victum hostem omnibus
exutum civitatum juribus, duris servitiis mancipatum dede-
runt, ut ita quibusvis nocendi viribus privetur. Et sic ne-
cessitatem coercendi hostem Gentes verterunt in utilitatem
per servitutum aut litrum eorum bonum publicum promo-
ventes.

§. 45. Ex quibus evidens est, potestatem Dominicam
& servitutum formaliter ex Jure naturæ non profluxisse, sed
ex providentiâ quadam & solertia civili. Illud enim hoc jubet
tantummodò, ut superiores sibi subjectos & commendatos
ab injuriâ aliorum securos præstent, quousq; offensio instet
& timenda sit. Modus autem inducendi securitatem dispo-
sitioni civili relinquitur, nec interest, an hic per carceres aut
servitutum, aut alio modo inducatur, dummodò quantum pos-
sibile est, innocens non perimatur, & nocens indignâ pernicio-
saq; libertate donetur: nam impetrare à nobis non quimus,
quin credamus, eum contra jus naturæ agere, qui justis cir-
cumstantiis consideratis eum non perimit, qui nocere omni-
bus potest ac intendit: Ac contra qui occidit eum, quem of-
fensurum non est probabile.

§. 46. Sin autem videamus rancorem in victo depofi-
tum, tantumq; abesse ut ab illò Respublica mali quod metu-
endum habeat, quin potiùs eum bonum speremus civem eva-
surum, tum Jus Naturæ rursus vult, ut is è potestate dimittatur.
Peccare namq; illum, qui alterum ultra meritum in du-
riori servitutis conditione relinquit, nobis prorsus persuasum
habemus, à quò etiam legem forenses Israelitarum *Exod. 21.*
v. 2. seqq. parum recedere ex sacrò Codice edocemur, Et hinc
manumissiones prodierunt, quas Romani populiq; alii certis
postmodum definiverunt limitibus. Interim verò, cum ser-
vus sub victoris sui potestatem venerit, aut ab hòc sub eòdem
jure in potestatem alterius translatus fuerit, Domino suo ser-
vilè debet obsequium, quod à magistratu civili, prout hone-
stas & reipublicæ utilitas exposcit, quoque determinari
solet.

§. 47. Ulterius Juris naturæ dictamina se exhibent in compositis & perfectioribus societatibus, quas Civitates appellamus. Enimverò hæ ipsæ ex obligatione naturali initæ sunt, quod sapientia divina ita disposuisse videtur, ut alter alteri justas ferat suppetias, pleniorẽ DEI cultum invicem prosequantur, & charitatis opera liberaliùs in laudem Creatoris exerceant. Deinde cum post lapsum imbecillitas humana immediatum DEI imperium in terris haud ferret; Providentia autem divina imprimis corruptõ hominum statui consulere & iniquitatibus obviam ire voluerit, principes tanquàm Vicarios suos societatibus præfecit, qui plenius & planius præcepta Juris naturæ per ulteriorem deductionem & determinationem, juxta salutem & utilitatem cujusvis societatis & Civitatis magis dilucidant: Atque iis characterem quasi divinæ suæ Majestatis impressit, ut timerentur & religiosius observarentur. Quinimò, quotiescunque Principes personæ mortem obeunt, DEUS aliis à multitudine præsentatis & electis majestaticam potestatem tribuit. In populò enim non residet vis activè rectiva & Gubernativa, sed inclinatio passivè regibilis, & gubernabilis, qua volens & lubens se submittit Rectoribus. Hinc rectè differit Marcus Antonius de Dominis, *de Regim. secul. & Eccles. tom. 2. c. 2. lib. 6. n. 19.* *Autor natura DEUS qui propensionem multitudini dedit ad hoc ut regatur, dat etiam potestatem rectivam suo locò certis hominibus, quos ipsa ut plurimum sibi eligit multitudo & deputer. Propterea verò illa deputat & eligit, quia sentit esse necessarium, ut regantur, non autem quia in se potestatem rectivam habeat. Idemq; Paulò post exemplis declarat: ut matrimonio, inquit, vir sit mulieris caput, non à muliere, sed à DEO. Ita populus in capite assumpto majestatem agnoscit, non quam ipse per actum illum translaticum contulit, sed quam caput hoc politicum immediatè à Deo, ut fontali secularis potestatis lumine per irradiationem quandam accepit. Vel etiam, uti Magnif. Dn. Ziegler *Disputat. 1. de Jurib. Majest. thes. 29.* argumentatur: *Quemadmodum minister Ecclesie eligi quidem potest à populo, atque immediatè eà electione potestatem docendi,**

docendi, administrandi Sacramenta solvendi & ligandi accipit, sed non ita, quasi potestas illa fundamentaliter, radicaliter & habitualiter fuerit penes populum, quæ ita immediate in Ministrum translata fuerit, sed potestas hæc vi promissionis à Deo postea electo subiecto accommodatur; eadem ratione & populus in Societate Civili non applicat imperium personæ, sed personam imperiò, quod conferre scilicet destinavit Deus personæ ita electæ: *Add. Strauch. Dissert. d. Statut. à summo Princ. tb. 3. & 4. laudatus Dn. Ziegler ad Grot. p. 126. seqq.* Atq; ad hosce Civitatum Principes obsequiose devenerandos Jus naturæ subditos obligat, sive isti boni, sive iniqui & impii fuerint. Enimverò non qualitas acquisitionis aut usurpationis, sed ordo & status principalis quatenus à Deo, hinc considerandus est, atq; licet non semper regnent ex Deo, à Deo præsumunt tamen, ut qui principes constituere improbos & bonos & constitutos potenter deponere dicitur. Semper tamen præsupponimus talia superiorum præcepta, quæ divinæ Voluntati non adversantur, & factu sunt illicita, non tantum perpetuè iniqua qualia ad obediendum obligare nequeunt. De quo late & eleganter disserunt Reinking. *d. Reg. Sec. & Eccles. lib. 1. d. 1. c. 2.* & Robert Sandersohn *Tr. d. Conscient. prælect. V. n. 7. seqq.*

§. 49. Ita porrò, cum propter amplitudinem imperiorum iustitia cuivis non ita commodè potuerit impertiri, nec Salus Reipublicæ obtineri & servari, jus naturæ intrinsecus mortales direxit ad eorum divisionem: Cui accesserunt postea aliæ rationes, par scilicet & æquale Jus liberorum in imperiis paternis, libido imperandi, & inde secutæ tyrannicæ invasiones atq; similia. Perque eundem modum dominia terrarum successivè ab istis discretis invicem gentibus quoq; occupata ac singulariter applicata fuerunt.

§. 50. Divisis sic imperiis multitudo hominum simul pro partibus indivisis orbem terrarum possidere desit; Sed corpore jam occupabat, quod animo tenens tenuerant hætenus (loquimur autem magis de rebus soli: mobiles enim citius applicata singulatim, aut à superioribus subditis instar pecu-

liorum assignata vel sibi attribui permessa fuisse, extra contro-
versiam ponimus. Quibus divisionibus imperiorum & Do-
miniorum factis, Deus per Jus naturæ homines simul direxit
& obligavit ad regna & agros particularim terminandos, ut
sic Divina Sapiencia & Justitia eò clariùs inter mortales re-
splendescat. Cum verò hominis corrupti hæc naturalis in-
doles sit, ut appetat aliena, suis nunquam contentus bonis,
hinc invasione in alterius proprietatem factâ, defensioneque
justò secutâ, duella & bella, vel inter singulos, vel inter familias
vel civitates vel integras gentes exorta sunt. Ad meliorem
autem nostri defensionem videmur in naturâ ipsa & per jus
naturæ intrinsecum affectum hausisse, casas & domos, ac dein-
de, quia ad societatem eadem lege obstricti sumus, totas urbes
extruendi: Id quod superiores postea inter subiectos pro to-
tius societatis utilitate, elegantius & securiùs adornare cœpe-
runt & debuerunt etiam. Nam cum hi subiectos sibi tenean-
tur tueri obligati simul sunt, à natura prodita usurpare me-
dia, quævis defensio commodius expediri potest.

§. 51. Demum cum Gentium multitudo in universo ter-
rarum orbe dispersa steriles quoque Regionem sortita fuerit:
aut annona Regionis per externam calamitatem enervata in
paleas abierit, incolis inopiâ relicta? aut etiam cum una regio
dives extiterit eorum, quæ alius incolæ desiderant, ex his & si-
milibus causis commercia & contractus dimanarunt. At ve-
rò hos non ex arbitraria Gentium determinatione, sed
ex directiore & lumine Juris naturæ devenisse putamus. Nam
sicuti egenum petentem ex copiâ nostrâ portionem quâ se
suosque sustentare queat expertem nostri auxilii dimittere
non possumus, quin in reatum contra dilectionis legem inci-
damus: eodem modo Genti exposcenti, ut nostra abundantia
sublevemus ejus inopiam, non debemus non succurrere, nisi
forte an nobis nostrisque exindè proprium damnum & dispen-
dium probabilitet possit exurgere, quod curæ & providentiæ
cujusque regionis superiorum relinquitur, Nam propria salus
arctiùs quam aliorum utilitas illis demandata est. Cum verò
& illa

& illa gens, quæ nostra expetit, quoq; rei alicujus ubertate florere queat, quam aut necessitas penes nos efflagitet, aut appetitus desideret, hinc non tam svadet naturalis æquitas, ut res & merces inter se permutentur, sed & imperat illud, quoad petentes & desiderantes instant: & quidem ita, ut justa inter eos proportio servetur & æquitas, quisq; enim tenetur Societati suæ in qua vivit, potius prospectum ire, & necessariis utilibusq; rebus juvare eam: cum cura hujusmodi & industria in suorum & propriam cujusvis utilitatem redundet. Proportio autem inter merces, cum justa desideretur, hinc si quis futiles & adulteratas merces pro bonis aut alienas pro propriis dederit accipienti naturaliter actio de dolo aut culpa competit, Quò casu Jus Civile postea ex speciali dispositione actionem de evizione & ex ædilitiõ edictõ prodidit.

§. 52. Cùm autem in permutatione hoc inconveniens acciderit, ut cum alter haberet quod alter desideraret, hic invicem non haberet quod ille vellet, ideò naturali ratione svadente electa materia est, cujus publica & perpetua æstimatio difficultatibus permutationum æqualitate quantitatis subveniret, eaq; materia formâ publicâ percussa usum dominumque non tam ex substantia quam quantitate præbet; nec ulterius merx utrumq;ve sed alterum pretium vocatur, ut latè & eleganter *JCtus Paulus l. 1. pr. ff. d. contrab. empt.* scripsit. Atq; hac ratione emptionem venditionem quatenus ex certo pretio certa merce & consensu perficitur, rectè Juri Gentium adscribimus. An autem pretium id per signationem aut appensionem in commercium deduci debeat, id ex dispositione Civilis est.

§. 53. Porrò Legatorum munus meritò dicitur esse Juris Gentium aut Naturalis, Deus enim hominibus impresit societatem inter se, amicitiam & consortium inire, ad quod sanè necesse est, non arbitrarium, ut invicem mittantur qui animi conceptus & desideria exponerent Nam ut superiores in imperiis omnia cum exteris negotia ipsimet expediant, alia lex naturalis prohibet, quâ intermittere omnia jubentur queis

suorum Gubernatio impediatur, aut ipsimet cum detrimento societatis suæ cui præsent in periculum vitæ induci queant. Et cum cujusq; principis interfit, ut Legatus suus liber ab omni injuria proficiscatur, & mandata sua expleat, hinc etiam ex communi principiò practico, quod tibi non vis fieri alteri ne feceris, non potest non secundum rectam rationem velle, ut aliorum nuncii libertate omnigena freti spartam suam obeant. Quod naturale præceptum postea civilibus legibus & observantiis magis magisque vallatum & determinatione certarum pœnarum in malitiosos transgressores firmatum est.

§. 54. Hæcque possent etiam in aliis exemplis deduci, sed cum in antecessis paulo prolixiores fuerimus, veriti, ne pagellarum numerus nimium excrescat, filum hîc abrumpimus; Coronidis tamen locò ea clarius, quorum hætenus sparsim meminimus, sumus explicaturi: Scilicet, arbitramur Imperatorem Justinianum duplex tantummodò Jus homines propriè ac directò concernens proposuisse, Naturæ scil. quod divinum, & Civile quod humanum est. Nam & duplex tantum causa efficiens Juris, seu Legislator Deus nempe & homo reperitur. Prius autem sæpius appellat Gentium Jus, quia omnes Gentes seu totum Genus humanum obstrictum tenet. Peculiare verò Gentium Jus, quale communiter describitur, distinctum à Jure naturali & humanam originem habens juxta laudati Imperatoris mentem, nullum agnoscendum esse putamus.

§. 55. Nec obstat quod Imperator §. *Jus autem. Inst. d. 7. N. G. & C.* dicit: Gentes usu exigente & humanis necessitatibus jura quædam sibi constituisse: hæc enim verba non constitutivè sive nomotheticè intelligenda sunt, quasi Gentes propter has vel illas causas ex libero quodam arbitrio jura certa sibi sanciverint; sed subjektivè, quod sc. non debuerunt non hujusmodi Jura exercere, ut quæ jam jam in cordibus eorû per Jus naturæ ad se suaq; sustentandum & socialem statum conservandum fundata est. Ob communem autem hominum necessi-
tatem

tatem & utilitatem Jus Gentium constitutum dicitur, respectu Dei, cujus divina providentia propter hanc causam id hominum natura impressit. Id quod apparet ex descriptione Juris Gentium, qua describitur, esse quod naturalis ratio inter omnes homines constituit. Sin ergo hoc naturalis ratio constituit, non defluxit ab arbitraria hominum determinatione ob externam quandam necessitatem aut utilitatem. Naturalis namque ratio dicitur aliquid constituere, si id ratio ex insitis sibi à Deo principiis naturalibus necessario infert, & concludit, siquidem ea quæ Deus hominis intellectui impressit, non posita sunt in illius arbitrio, an servare velit vel non, sed obligant eum ad omnino servandum, si modò circumstantiæ præstò sint omnes, quas dictamen tale requirit.

§. 56. Interim hoc inficias non imus, non omnes conclusiones & præcepta naturalia uniformiter manifesta nobis esse, sed aliquas profundius in nobis latere, ita ut sollicita quædam ratiocinatio ad veritatem earum eruendam desideretur, cujus quidem causa non est ratio legislationis & impressionis divinæ, quæ clara & evidens satis facta est, sed status corruptæ nostræ naturæ, qua particule hæ divinæ sapientiæ & justitiæ graviter depressæ jacent, ut hinc tantò labore ad eos rursus eruendas opus sit. Igitur, licet non diffiteamur, dari in homine principia statim nota, dari illationes necessario prope diem concludentes: dari & Conclusiones non nisi ulteriori & subtiliori ratiocinatione veritatem nobis manifestantes, attamen cum horum unum principium sit una veritas, divina scilicet voluntas, ejusque in corda nostra impressio, ideò & concludendum videtur, unum esse Jus naturæ seu Gentium; neque secundum qualitatem nostræ capacitatis, quâ vel sine singulari mentis agitatione, vel cum quodam rationis discursu veritatis æternæ certitudinem consequimur diversa Jura constitui debere. Quæ omnia cujus vis eruditi ulteriori deliberationi & judicio maturiori committimus, rogantes interim B. L. officiosè & amicè ut in his candorem & humanitatem suam nobis impertiat, nos ejus favori & affectui commendatos cupientes.

SOLI DEO GLORIA.

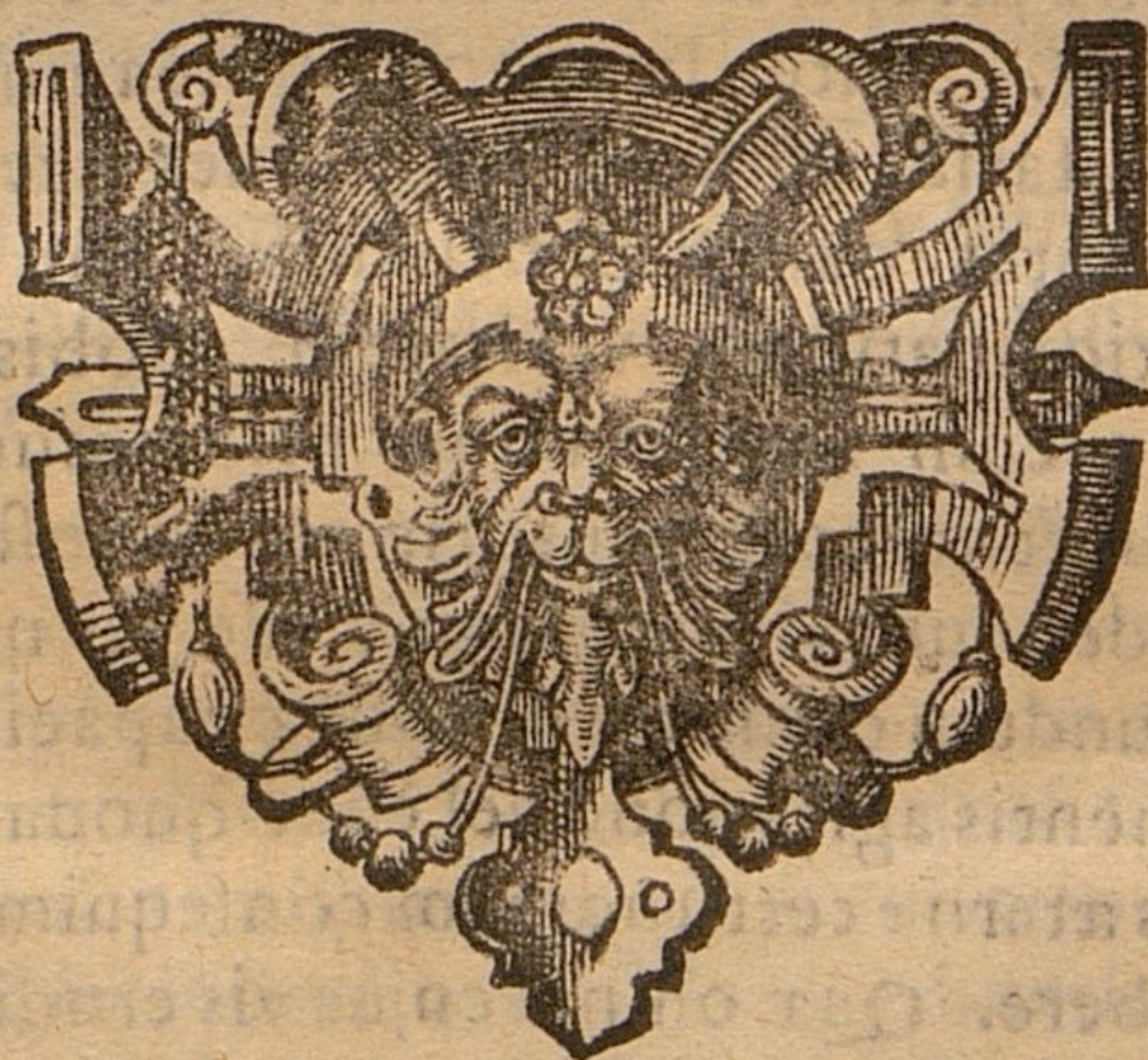
Sic Jus Naturæ nostris exponis Athenis
GLEICHMANNE, & mentis das mo-
numenta tuæ?

Quantò res major, tantò majora decora,
Auguror, his studiis Patria chara parat.
Tempus erit, quando Proceres potioris ab-
ollæ

Præmia donabunt forte nitente Tibi.
Ut quorum clara hîc vestigia laude secutus,
Illorum titulos æquiparare queat.

MICHAEL VVALTHERUS,

P. P. & h. c. Acad. Rector.

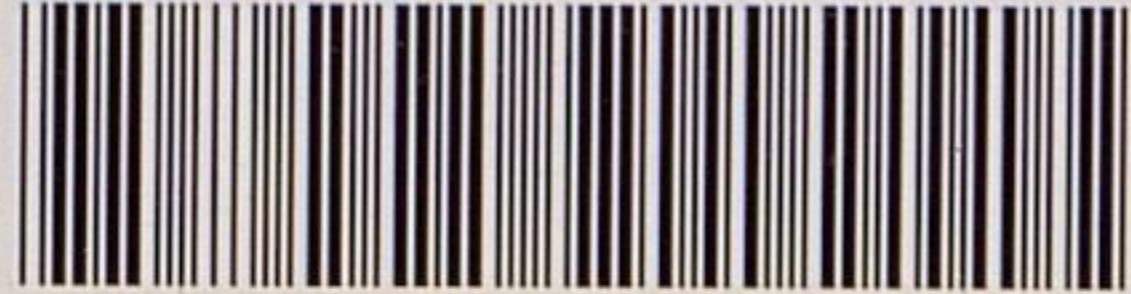
SOLE DEO GLORIA

05 A 1067

ULB Halle

3

003 755 096

V. 12

DISPUTATIO JURIDICA
DE
JURE GENTIUM
JUSTINIANEO

Ad l. i. §. penult. & ult. & IV. LL. seqq.
ff. d. J. & J.

Quam
Concedente MAGNIFICO JCTORUM, qui hic est,
ORDINE

SUB PRÆSIDIO
DN. JOHANNIS CAROLI
NÆVII,

J. U. D. ac Curia Electoralis Protonotarii,
*Præceptoris sui atq; studiorum promotoris observanti
cultu colendi,*

Publico literatorum Ex amini ad Diem XI. Octobris

In Auditorio Jctorum

summittet

JOHANN CHRISTOPH Gleichmann /
Dresd.

WITTEBERGÆ,
Typis MATTHEUS HENCKELII, Acad. Typogr.
ANNO M. DC. LXXVI.

20.